

ШЕПТАКИ

За 15 км від древнього міста Новгород-Сіверського розташоване село Шептаки. Відоме з 1-ї пол. XII ст. У книзі «Описание Черниговской епархії» пишеться: «...Думают, что название свое Шептоки поселение получило от того, что первый поселившийся здесь занимался волшебством, шептанием и потомки его занимались тем же ремеслом... Какъ бы то ни было: только несомненно, что поселение существовало здесь и до татар».¹

З документів 1724 р. відомо, що цим селом у період з 1618 р. до 1648 р., коли Лівобережна Україна була під владою Польщі, володіли польські намісники А. Пясочинський та Ян Куницький.

З 1654 р. с. Шептаки стало сотенним центром Ніжинського полку, а з 1663 — 1664 рр. — Стародубського полку та передане під гетьманську булаву. Ним став володіти перший гетьман Лівобережної України І. М. Брюховецький. Тут було відкрито центральне правління для поселень представників гетьмана. Царською грамотою 1665 р. с. Шептаки було остаточно закріплене «гетьманською булавою» разом ще з 18-а селами нинішніх Н.-Сіверського та Семенівського районів Чернігівської області.

У XVII ст. в Шептаках була заснована козацька Михайлівська церква, яка в сер. XIX ст. стала цвинтарною та Христоріздвяна — гетьманська. При них у XVIII ст. діяли козацькі школи.

Жителі Шептаків брали участь у політичних подіях того часу. 12 лютого 1669 р., в числі багатьох, шептаківський сотник Василій Ісаєнко поставив свій підпис під Глухівськими статтями в м. Глухові. Це договірні умови про політичне і правове становище України в складі Росії, підписані царським урядом і гетьманом Лівобережної України І. М. Брюховецьким. Він також брав участь при підписанні «Конотопських статей» 25 травня 1672 р. біля Козацької діброви між Конотопом та Путивлем, де гетьманом Лівобережної України був обраний Д. Г. Многогрішний.¹

У 1708 р. с. Шептаки було під гетьманською булавою І. С. Мазепи. Селом правив його соратник — Андрій Бистрицький. У цей час воно опинилося у вирі Північної війни.

20—21 жовтня 1708 р. загопи шведів пройшли в напрямку м. Н.-Сіверського. Пізніше, прибічники царя Петра I вчинили допит шептаківців. Після поразки гетьмана І. С. Мазепи с. Шептаки стало володінням нового гетьмана І. І. Скоропадського, який часто бував у ньому.

У 1710 р. у м. Бендери, що на той час були під турецькою владою, гетьманом в еміграції Пилипом Орликом була оприлюднена його Конституція, натоді одна з найдемократичніших у світі. У ній, зокрема, говорилося й про Шептаківську сотню «...Гетьман не мав права самовільно роздавати усі добра монастирям, духовенству, урядникам, слугам, вдовам і іншим. Він повинен був задовольнятися своїми оброками і прибутками «на булаву» та особу його гетьманську належніме, як-то — індукцією, полком Гадяцьким, сотнею Шептаківською, також Почепською, Оболонською й іншими...».² Індукт—податок за довіз товару. Це означало, що П. Орлик бував у Шептаках. Ще в 1707 р. був

виданий універсал гетьмана І. Мазепи про установлення межі Шептаківської сотні.

У 30-х р. XVIII ст. в Шептаківській сотні 30% козацьких сімей не мали землі. У 1720 р. гетьман І. І. Скоропадський, перебуваючи в Шептаках, запросив туди генерал-фельдмаршала О. Д. Меншикова. Туди ж була привезена скарга жителів м. Н.-Сіверського на сотника Ф. Лісовського, який безжалісно обкрадав жителів міста. Скарзі було дано хід.

У цей час в Шептаківській сотні почали розвиватися різні ремесла. Було налагоджено виробництво поташу та смальчуги-будництво.³

На початку XVIII ст. російські підприємці масово скуповують прядиво в Україні та вивозять його до Росії. А в 20-х роках вони почали засновувати мануфактури для переробки прядива в Стародубському полку. У 1726 р. Строганови заснували в шептаківській волості «парусну» мануфактуру. Управителем її був теж росіянин — Павлов. Мануфактура розвивалася слабо. У 1727 р. вона опинилася в руках О. Д. Меншикова, а потім була передана президентові Малоросійської колегії. Року 1730 Шептаківську мануфактуру приєднано до Почепської. Шептаківська мануфактура давала за рік 462 звої (сувої) парусини.⁴

5 червня 1750 р. указом царського уряду останньому гетьманові Лівобережної України К. Г. Розумовському даровано міста Батурин, Почеп та велику частину дворів Шептаківської сотні, а в 1760 р. вся Шептаківська сотня була йому передана у вічне володіння. З матеріалів ревізії, проведеної царським урядом у 1764 р. видно, що Шептаківська сотня входила до складу Стародубського полку.

У 1774 р. за наказом гетьмана Розумовського в Шептаках замість старої Христоріздвяної церкви була побудована нова Христоріздвяна. Вона зроблена з дерева з дзвіницею, де встановили дзвін вагою 81 пуд, відлитий у Москві на заводі Богданова. При козацькій Михайлівській та гетьманській Христоріздвяній церквах діяли козацькі школи.⁵

У 1764 р. у зв'язку з ліквідацією гетьманства с. Шептаки було виведене з-під гетьманської булави. У 1781 р. в «Деле обо всех в Малой России казенных домах» описані сотенні канцелярії в м. Н.-Сіверському та в с. Шептаках, які входили до складу Стародубського полку. У 1781 р. у зв'язку з уведенням намісництва на Україні і скасуванням полкової системи Шептаки ввійшли до Н.-Сіверського повіту Н.-Сіверського намісництва.

У середині XIX ст. село складалося з кутків, названих іменем перших поселенців: Бунаківка, Карпівка, Овдійка, Ревівка, Тимошівка, Вернигорівка, Басосівка, Гоманівка, Аксенівка, Кожухівка, Полюшківка, Сигутівка. У 1866 р. — 271 двір, 2235 жителів; волосне правління, сільська розправа, сільське училище, 2 церкви (вищезгадані). У 1897 р. — 574 двори, 3605 жителів, земська школа. Крім основного заняття (сільське господарство), шептаківці в той час робили колеса для возів і продавали їх на ярмарках в м. Стародубі.

У роки Великої Вітчизняної війни в боях з фашистами загинуло 360 жителів с. Шептаків. У 1967 р. їм було спорудженоobelіск Слави, а ще раніше, в 1965 р., споруджено надгробок на братській могилі воїнів-визволителів, загиблих при визволенні села від фашистів у вересні 1943 р. Уродженцями Шептаків є Герої Радянського Союзу П. М. Максимихін та І. Тимошенко.

Нині в селі розташований центр садиби сільгоспідприємства ім. Мічуріна (спеціалізація — м'ясо-молочне тваринництво), відділення зв'язку, середня школа, фельдшерсько-акушерський пункт, клуб на 120 місць, 3 бібліотеки (14 тисяч книг).

Джерела та література:

1. Описание Черниговской епархии. — К., 1874. — Книга VI. — С. 43.
1. Величко С.
Літопис. Переклав з книжної української мови Валерій Шевчук. К., 1991. — т. 2. — С. 93, 154.
2. Полонська-Василенко Н. Історія України. У двох томах. — К., 1992. — т. 2. — С. 191.
3. Там само. — С. 182
4. Там само. — С. 184.
5. Чернігівщина. Енциклопедичний довідник. К., 1990. — С. 951.

